

Nieuwsbrief

stichting

2012

De Stichting Das&Boom heeft tot doel het bereiken en behouden van een gezonde dassenpopulatie, middels het geven van adviezen inzake het beschermen en behouden van zijn leefmilieu en het opvangen en revalideren van hulpbehoevende dassen.

In dit nummer:

- **De otter dreigt opnieuw uit te sterven**
- **Dassenverhuizing bij Heumen, deel 2**
- **Dassenopvang van Das&Boom**
- **Proef met wildoosters voor dassen**
- **Rundertuberculose blijft dassen bedreigen in de UK en Ierland**
- **Dassen in het nieuws**

Klik [hier](#) voor actuele informatie over de actie *Recht op Natuur*

De otter dreigt opnieuw uit te sterven

Das&Boom eist maatregelen van het ministerie

Het is nog niet geheel duidelijk wat het nieuwe regeerakkoord gaat betekenen voor de overlevingskansen van de otter. Er is toegezegd minder te bezuinigen, maar de uitwerking is nog onduidelijk. Vooral nog is er dus geen reden de rechtszaak geen doorgang te laten vinden, maar wel om alle andere opties te gaan verkennen. Dat zal dan ook gaan gebeuren

Als er niets gebeurt dreigt de otter opnieuw uit te sterven in Nederland. De eerste keer gebeurde dat in 1988. Maar vervolgens besloot de overheid in 1989 om de otter terug te brengen in Nederland. De otter is in heel Europa bedreigd en dus een internationaal streng beschermde soort.

Das&Boom heeft het afgelopen jaar de staat gedagvaard om de **otter** en de **korhoen** en is een **hoofdprocedure** gestart tegen de staat.

Hieronder iets meer over de achtergronden van de strijd van Das&Boom voor het behoud van de otter.

Huidige verspreiding van de otter, op basis van goedgekeurde waarnemingen, bon waarnemingen.nl

De otter hoort bij Nederland als olifanten bij de savannes in Afrika. In een waterrijk gebied als Nederland moet een otter gewoon algemeen voorkomen. Het is een indicatorsoort voor de kwaliteit van zijn leefgebied, het zoetwatermilieu. 'Als de otter het goed doet, is zijn leefmilieu in orde'.

In de tweede helft van de vorige eeuw was de kwaliteit van dat leefgebied echter alles behalve in orde. Maatregelen voor verbetering kwamen te laat en - ondanks waarschuwingen - werd in 1988 de laatste otter in Nederland doodgereden.

In 2002 startte de overheid een herintroductieprogramma, waarna tot 2008 in totaal 31 dieren zijn uitgezet in noordwest Overijssel. Het aantal otters in het uitzetgebied lijkt zich nu te stabiliseren rond de 55 à 60 dieren.

Er sneuvelen echter jaarlijks 10-15 otters in het verkeer, vooral bij weg-waterkruisingen. Veel van die knelpunten zijn nog niet opgelost, zelfs niet in en vlak bij het uitzetgebied.

Het uitzetproject is - zoals internationaal (IUCN) is voorgeschreven - gepaard gegaan met wetenschappelijk onderzoek door Alterra. Dat onderzoek (noninvasieve genetic monitoring) is noodzakelijk om de levensvatbaarheid van de nieuwe uitgezette populatie te kunnen evalueren en de nodige maatregelen te kunnen treffen om te zorgen voor een duurzame otterpopulatie in Nederland.

Dit onderzoek wees uit dat de huidige populatie een lage effectieve populatiegrootte heeft en een zorgwekkende inteeltcoëfficiënt van 10%. Otters zijn dieren met een lage reproductierate en dito levensverwachting. Calamiteiten, zoals een paar achtereenvolgende strenge winters, kunnen catastrofaal zijn. In de winter van 1963 verdwenen alle otters langs de Rijntakken.

De overheid heeft echter de financiering van het onderzoek van Alterra beëindigd, waardoor het project feitelijk aan zijn lot wordt overgelaten. Dit heeft onomkeerbare gevolgen voor het lopend onderzoek. Zelfs wanneer dat onderzoek volgend jaar weer opgestart zou worden, ontbreken gegevens van één jaar in de reeks en is de ingewikkelde genetische puzzel straks onoplosbaar.

Wanneer de overheid de bezuinigingsplannen doorzet, is er een reële kans dat de otter in Nederland wederom voor de tweede keer binnen een paar decennia zal uitsterven, Om dit te voorkomen heeft Das&Boom samen met de Stichting Otterstation Nederland op 21 maart dit jaar een brief verzonden aan staatssecretaris Bleker met een aantal eisen (lees [hier de brief aan Bleker](#)).

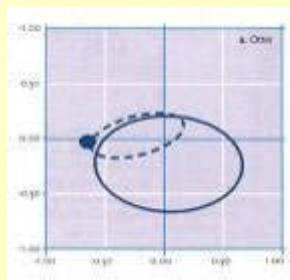
- De financiering van het noodzakelijk wetenschappelijk genetisch onderzoek van de populatie moet onmiddellijk worden hervat.

In juli 1983 publiceerde Das&Boom het beleidsplan 'Nederland-Otterland' over de bedreigingen voor het voortbestaan van de otter in Nederland. Hierin werd duidelijk gemaakt dat de toekomstperspectieven voor de inmiddels zeer bedreigde otterpopulatie bij ongewijzigd beleid zeer ongunstig waren. Deze visie werd niet gedeeld door de meeste natuurorganisaties en het IBN (later Alterra) en de urgentie werd toen nog niet onderkend. Dat kwam de overheid overigens wel goed uit. Omdat er volgens wetenschappers nog minimaal enkele honderden otters waren kon de overheid ingrijpende en kostbare maatregelen uit de weg gaan.

In 1983 richtte het VZZ de Overleg Groep Otter (OGO) op, met daarin naast het Ministerie van LNV ondermeer Staatsbosbeheer, het RIN, Natuurmonumenten en Das&Boom. Wegens onenigheid over de urgentie de otter te moeten beschermen is Das&Boom in 1985 uit het OGO gestapt. Hernieuwd onderzoek van Das&Boom en SON wees uit, dat de otter nog slechts op enkele plekken in Friesland met zekerheid voorkwam. Toen in 1988 nabij het Staatsnatuurreservaat De Rottige Meenthe een otter werd doodgereden, verklaarde Das&Boom de otter in Nederland uitgestorven. Enkele weken later publiceerde de overheid het Beschermingsplan Otter.

Genetische variatie in de Europese otterpopulatie (doorgetrokken lijn), en de Nederlandse (historische-stippellijn, huidige- zwart ovaal). De grootte van de ovaal is representatief voor de grootte van de genetische variatie. (Bron De Levende Natuur, nr. 2 : Genetica in het natuurbeheer, Hans Peter Koelewijn en Koek Kuiters,

- Om te voorkomen dat er nog meer otters worden doodgereden moet de EHS, de natte as in en rond het huidige otterleefgebied zo snel mogelijk worden gerealiseerd.
- Om de bedreiging van de huidige populatie in Overijssel door inteelt te stoppen moet die op korte termijn worden versterkt door het bijplaatsen van genetisch niet verwante otters.
- Daarnaast moet er binnen afzienbare tijd moet een noodzakelijk tweede populatie in Friesland worden gesticht, om het voortbestaan van de otters in Nederland voor de toekomst veilig te stellen.
- Om te voorkomen dat otters verdrinken in fuiken en muskusrattenvallen moeten voorzieningen om dit te voorkomen zo snel mogelijk worden verplicht, zoals ook voorgeschreven door Brussel (habitatrictlijnen).
- In otterleefgebieden moet door ottervriendelijk oeverbeheer en – voorzieningen het zich veilig kunnen verplaatsen van otters mogelijk worden gemaakt.

Op 20 maart 2012 is staatssecretaris Bleker aangeschreven om maatregelen te nemen om de otterpopulatie veilig te stellen. Wegens het uitblijven van deze maatregelen is op 23 augustus door Das&Boom en de Stichting Otterstation Nederland een dagvaarding verzonden. Deze zaak komt op 23 maart 2013 in een gecombineerde rechtszaak over de toekomst van de otter en de korhoen aan de orde.

Op 17 oktober heeft het ministerie gereageerd op het eisen pakket.

Op een aantal punten wordt (gedeeltelijk) aan deze eisen tegemoet gekomen;

Voor het in kaart brengen van de landelijke verspreiding en verbreiding van de otter zal de otter opgenomen worden in het Netwerk Ecologische Monitoring (NEM).

Ook is er voor het komende jaar een budget toegezegd voor genetisch onderzoek van de otterpopulatie door Alterra. Dat onderzoek ligt echter al een jaar stil en bovendien zal de populatie voor een langere periode gemonitord moeten worden, het geen ook door Alterra bepleit is. Aan de overige eisen wordt niet of onvoldoende tegemoet gekomen.

Bij deze beantwoording heeft het ministerie blijkbaar selectief geshopped in het laatste rapport van Alterra over de toekomst van de otter in Nederland. Dat rapport lag begin dit jaar nog onder embargo.

Het is nog niet geheel duidelijk wat het nieuwe regeerakkoord gaat betekenen voor de overlevingskansen van de otter. Er is toegezegd minder te bezuinigen, maar de uitwerking is nog onduidelijk. Vooralsnog is er dus geen reden de rechtszaak geen doorgang te laten vinden, maar wel om alle andere opties te gaan verkennen. Dat zal dan ook gaan gebeuren

Het budget voor noodzakelijk en bovendien door de IUCN (International Union for the Conservation of Nature) verplicht (genetisch) onderzoek aan de uitgezette otterpopulatie is door de overheid terug gebracht tot €0,00. Alterra probeert nu dan maar zonder budget met kunstgrepen te voorkomen, dat dat toekomstig onderzoek onmogelijk wordt.

Hugh Jansman (ecoloog Alterra) :

“We hebben 120 flesjes met alcohol gestuurd naar terreinbeheerders om toch zoveel mogelijk spraints (uitwerpselen die genetisch materiaal bevatten) te kunnen verzamelen dit jaar. Die kunnen we dan later alsnog onderzoeken als er weer een budget komt. Als er een jaar mist wordt de genetische puzzel volgend jaar bijna niet meer te ontrafelen.”

Dassenverhuizing bij Heumen (deel 2)

Eind vorig jaar is in de uiterwaarden bij Heumen door Das&Boom een vangren aangelegd rond een dassenburcht, die plaats moest maken voor een nieuw sluiscomplex. Das&Boom heeft de dassen verhuisd naar een nieuwe locatie in de nabijheid en heeft een compensatiegebied ingericht om het leefgebied te vervangen, dat voor de dassen verloren is gegaan (deel 1, zie [nieuwsbrief D&B nr 1, 2011](#)).

Één van de gevangen dassen te gast bij Das&Boom

Infraroodopnames in de opvang van Das&Boom van de bij elkaar slapende de dassen uit Heumen.

In juni bleek uit cameraopnames van Das&Boom dat er minimaal 2 volwassen en 2 jonge dassen op de burcht woonden. Die dassen konden tot begin september via openingen in het raster ongehinderd naar buiten en naar binnen.

Twee dagen nadat de vangkooien in de opvangren op scherp waren gezet, werd de eerste das gevangen. Een GSM alarmeringssysteem zorgt ervoor, dat Das&Boom onmiddellijk gewaarschuwd wordt, zodra een vangkooi dichtvalt. Een half uur later kon de gevangen das dus bevrijd worden en worden overgebracht naar het opvangcentrum van Das&Boom.

Helaas bleken haar familieleden zich niet in de ren te bevinden, zodat de vangren weer open gezet moest worden. De andere dassen hielden zich op nabij een maïsakker in de buurt

Een paar weken later bleek de burcht in de ren weer belopen en werd alles weer op scherp gezet. Een paar dagen later, kreeg de das bij Das&Boom gezelschap van haar partner, die om 06.40 uur (vrij laat dus) in de vangren gelopen is. Na een kort durend gesnuffel lagen ze een paar minuten later boven op elkaar te slapen.

Drie dagen later ving Das&Boom de derde das, die zich ook zonder problemen weer bij zijn familieleden bij Das&Boom aansloot (linker das op de foto)

Er is toen gewacht tot de maïs van de akkers was geoogst, omdat er zich rond of in de maïs nog minimaal één das bleek op te houden.

Das&Boom ging er vanuit, dat als die das(sen) binnen een week na de oogst nog niet op de hoofdburcht (in de vangren) gesignaleerd zou worden, die das blijkbaar een toereikend alternatief had in het gebied. Die das heeft inderdaad vlak na de oogst weer sporen achtergelaten in de vangren. Toen de vangren voor de laatste vangpoging weer gesloten werd, bleek hij echter weer niet thuis.

Na vier weken heeft Das&Boom de burcht vervolgens als onbewoond verklaard.

De opgevangen dassen zijn vervolgens uitgezet in een uitzetren met daarin een kunstburcht in het compensatiegebied in Heumen.

Een dag later kwam er tegen alle verwachting een melding van RWS uit Heumen, dat er om 10.30 u. een das in de vangren in paniek in een (dichte) vangkooi was gelopen. Zware trillingen bij de burcht door zwaar materieel zou dit veroorzaakt hebben.

Dat leek onmogelijk (de ren was leeg) en tegen alle dassenconventies, omdat een verschrikte das niet wegrent (en zeker niet overdag) maar zich (nog beter) verstopt.

Toch zat er een das in de vangren. Later bleek dat deze das de voorafgaande nacht naar binnen kon komen, omdat RWS zware pijpen op het raster had laten vallen.

De das is blijkbaar daarna overdag erg geschrokken en in paniek via een voor haar bekende wissel weggerend en tegen de klep van de vangkooi gelopen, die op die wissel stond. De das bleek een wat ouder vrouwtje, met een stuitwond. De das is bij de dierenarts onder narcose behandeld en is

een tijdje opgenomen geweest om te kunnen herstellen.

Toen het zeker was, dat de hoofdburcht onbewoond was, is deze voorzichtig afgegraven.

Daarbij kwam het gangenstelsel bloot te liggen inclusief een paar kamers met veel nestmateriaal. Dat nestmateriaal is verplaatst naar in de pijpen van de kunstburcht. Op de foto's is goed te zien hoe de wanden door de dassen zijn gepolijst door veelvuldig gebruik.

Het was de bedoeling de dassen begin 2012 vrij te laten, zodra de omstandigheden (o.a. temperatuur) gunstig zou zijn.

Helaas waren er problemen met het realiseren van een tunnel onder de N271 bij Molenhoek, die het veilig migreren van dassen tussen Heumen en Groesbeek mogelijk moest maken.

Dassentunnels zijn geen overbodige luxe

De noodzaak van de aanleg van de tunnel werd pijnlijk duidelijk, toen er begin april een melding binnenkwam van twee doodgereden dassen bij Heumen, een mannetje en een vrouwtje. Omdat de uitgezette dassen van Das&Boom een chip hebben, kon uitgesloten worden dat het deze dassen betrof. Het vrouwtje was exact op het toekomstige tracé van de nieuwe tunnel doodgereden.

Bij een eerste poging liep de boor vast onder de weg. Onenigheid over verantwoordelijkheden tussen de hoofdaannemer en de aannemer, die de tunnel moest realiseren, zorgde voor uitstel. De te realiseren tunnel maakt deel uit van de ontheffing, die Rijkswaterstaat heeft gekregen om de dassen te mogen verplaatsen. Deze ontheffing bepaalde bovendien, dat die tunnel klaar moest zijn voordat de dassen vrij gelaten konden worden.

Eind februari echter hoorde de verzorgster van de dassen in de uitzetren het gekwetter van jonge dassen. Al snel werd duidelijk dat er inderdaad jongen geboren waren in de kunstburcht. Dat was uniek (in een kunstburcht) en geheel onverwacht.

De kans dat de drie vrouwtjesdassen in de kunstburcht bevrucht zouden zijn, was natuurlijk vrij groot. Maar omdat de ontwikkeling van de vrucht pas tegen november begint, hadden wij verwacht dat die niet tot ontwikkeling zou komen, gezien de onvermijdelijke stress, die gepaard gaat met het vangen en opvangen van de dassen.

Omdat er nog geen zicht was op de realisatie van de tunnel, is in overleg met alle betrokkenen besloten de ren toen meteen te openen. Zodoende konden de dassen vanaf dat moment hun natuurlijke voedselbronnen weer aanspreken en zodoende de jongen zo goed mogelijk verzorgen.

De uiteindelijke aanleg van de tunnel heeft maanden stilgelegen, omdat onduidelijk was wie zou moeten opdraaien voor de extra kosten voor de aanleg van de tunnel. Mede onder druk van Das&Boom en Dienst Regelingen van het Ministerie van EL&I lijkt het er nu op, dat de tunnel voor de kerst 2012 gerealiseerd zal worden.

Dassenopvang bij Das&Boom

Net als alle andere opvangorganisaties van inheemse dieren in Nederland moet ook Das&Boom sinds 1 juli 2012 voldoen nieuwe eisen van het ministerie. Das&Boom voldoet inmiddels aan die eisen en heeft een ontheffing de komende jaren weer dassen op te mogen vangen.

Deze eisen zijn gebaseerd op het kwaliteitsprotocol van het VOND (richtlijnen Vereniging van Opvangcentra van Niet-gedomesticeerde Dieren). De bedoeling van dit kwaliteitsprotocol is om de werkwijze van opvangcentra te professionaliseren.

Veel facetten komen daarbij aan de orde, zoals opvangbeleid, voedsel, hygiëne, veterinaire zorg en het voorkomen van het oplopen van ziektes door de verzorgers (zoönosen).

Jammer genoeg was er in dit protocol veel minder aandacht voor het voor- en na-traject rond het opvangen van dieren. In het oorspronkelijke protocol leek dat opvangen van dieren een doel op zich, in plaats van een van de mogelijkheden om dieren te kunnen helpen. Das&Boom ziet voor opvangcentra naast opvang een belangrijke rol bij het adviseren van ondermeer dierenambulances en het publiek. Zij hebben de kennis in huis om te kunnen adviseren over zinvolle hulp en eventuele opvang van hulpbehoevende dieren. Soms is opvangen zinvol, maar vaak ook niet. In de uiteindelijke versie van het kwaliteitsprotocol is hieraan tegemoet gekomen, maar blijft het natraject, het uitzetten van gerevalideerde dieren is nog steeds onderbelicht. Het opvangen van inheemse dieren is alleen zinvol, wanneer na revalidatie of grootbrengen de dieren op een verantwoorde manier worden teruggeplaatst in de natuur en voldoende nazorg krijgen. Want daar moet het toch om gaan, dat zo'n dier terug in de natuur nog een 'lang en gelukkig' leven te wachten staat.

Kwaliteitseisen VOND

Artikel 2 Doelstellingen

1. Het opvangcentrum heeft als doel beschermde inheemse dieren die door ziekte, verwonding of verwezing, door direct of indirect menselijk handelen of nalaten tijdelijk niet zelfstandig in de vrije natuur kunnen overleven, tijdelijk op te vangen, te verzorgen en te revalideren.
2. De opvang is gericht op een zo spoedig mogelijke terugkeer van de dieren naar de natuur. Daarbij wordt zoveel mogelijk voorkomen dat dieren onnodige stress ervaren of letsel oplopen.
3. De opvang is zodanig dat een dier zoveel mogelijk zijn soorteigen gedrag kan blijven vertonen na terugkeer naar de natuur.
4. Het opvangcentrum geeft waar mogelijk voorlichting over de wilde flora en fauna en draagt actief uit, in het bijzonder aan personen die een dier ter opvang aanbrengen, dat de wilde inheemse flora en fauna en de natuurlijke processen die daarbij horen, niet verstoord mogen worden.

Ook dit jaar heeft Das&Boom weer een aantal dassen opgevangen en uitgezet.

Op 1 mei kwam de eerste jonge das binnen bij Das&Boom. Op 26 april werd zijn moeder doodgereden bij Nistelrode. Medewerkers van de Dassenwerkgroep Brabant zijn gaan observeren bij de kraamburcht en wisten op 30 april één jong te vangen.

Bijvoeren was niet succesvol, omdat ze daar nog te jong voor waren. Daar kwamen laten nog 2 jonge dassen bij, een vanuit het

opvangcentrum de Fûgelhelling in Ureterp.

De drie jonge dassen zijn begin september uitgezet in een uitzetren van Natuurmonumenten in Winterswijk en worden minimaal tot medio december bijgevoerd. Daarna gaat de ren open, kunnen de jonge dassen langzaam hun omgeving gaan verkennen en kennis maken met andere dassen. Daarna wordt het bijvoeren langzaam afgebouwd en is het opvangproject afgerond.

De uitzetren ligt in een ideaal dassenbiotoop, waar inmiddels dassen wonen van eerdere uitzettingen. Tot voorkort kwamen er in dit gebied aan de westzijde van Winterswijk nauwelijks dassen voor. Aan de oostzijde van Winterswijk gaat het beter met de das, daar zijn jaren geleden al dassen uitgezet door Das&Boom.

Klik op de afbeelding voor fraaie beelden van Natuurmonumenten van de dassen bij Winterswijk

Proef met wildoosters voor dassen

Jaarlijks sneuvelen in Nederland honderden dassen in het verkeer; 716 daarvan werden vorig jaar gemeld bij Das&Boom.

Het aantal slachtoffers zou nog veel groter zijn, als er niet op veel gevaarlijke plaatsen tunnels en rasters zouden zijn aangelegd, waarmee dassen, als het goed is, veilig de overkant van de weg kunnen bereiken.

Maar helaas zijn die dassenvoorzieningen lang niet altijd goed. Periodiek onderzoek door Das&Boom wijst uit dat bijna de helft van de voorzieningen één of meerdere mankementen vertonen, waardoor de kans op aanrijdingen wordt vergroot. Een derde hiervan is zelfs geheel niet passeerbaar voor dassen. Naast problemen met water zijn mankementen met werkpoorten belangrijke oorzaken van het niet functioneren van een dassenvoorziening.

Werkpoorten zijn noodzakelijke voorzieningen in een raster, waardoor bijvoorbeeld een boer zijn akker kan bereiken. Omdat er vaak grote landbouwwerktuigen door moeten, is zo'n poort breed en dus kwetsbaar.

Vaak verzakken de poorten, waardoor ze niet meer goed sluiten of blijven ze door andere oorzaken openstaan. Dan glipt er makkelijk een das door, die dan alsnog kan worden aangereden.

Das&Boom krijgt regelmatig meldingen van doodgereden dassen, waarvan de oorzaak is terug te voeren naar openstaande werkpoorten.

Veel boeren houden niet van werkpoorten en willen dus regelmatig op voorhand niet

meewerken aan het realiseren van een werkpoort, waardoor de hele voorziening niet doorgaat. In Zuid Limburg wil een gemeente zelfs alle voorzieningen ontmantelen door problemen met de werkpoorten.

Een alternatief voor een werkpoort zou dus zeer welkom zijn. Op diverse plaatsen zijn al alternatieven voor werkpoorten toegepast in de vorm van vee/wildoosters. Deze rooster zijn echter alles behalve 'dasproof'. Er zijn waarnemingen van dassen die een veerooster zelfs rennend passeren.

Daarom heeft Das&Boom samen met de firma [Arfman Faunatechniek](#) een aantal proeven genomen met verschillende alternatieven voor de standaard roosters.

De ('tamme') dassen in de kunstburcht van Das&Boom zijn gewend 's nacht veelvuldig heen en weer te lopen van hun binnenvverblijf naar hun buitenren. Om de buitenren te bereiken lopen ze via een sluisje, waar in een proefopstelling een veerooster is gemonteerd. Normaliter ligt er een plaat over dit rooster. Tijdens de

Verkeersslachtoffers

De dassenpopulatie heeft veel te lijden door al die verkeersslachtoffers; niet alleen oude of zieke, maar ook kerngezonde dieren worden gedood. De dassenpopulatie heeft hierdoor een onnatuurlijke opbouw en is voortdurend instabiel. Dassen komen regelmatig plotseling zonder partner te zitten; sommige dassen maken dat zelfs meerdere malen in hun leven mee.

Langdurige relaties, stabiele familieverbanden en permanente huisvesting zijn dan onmogelijk. In Nederland heeft een das relatief weinig kans te midden van familie en nakomelingen van een rustige oude dag te kunnen genieten.

Meld doodgereden dassen aan Das&Boom

In Nederland zijn op veel plaatsen voorzieningen voor dassen aangebracht om verkeersslachtoffers te voorkomen.

Rasters langs wegen en tunnels helpen dassen om veilig te kunnen oversteken.

Toch worden er jaarlijks honderden dassen doodgereden.

Wanneer ergens een das wordt aangereden, kan er een bestaande voorziening niet (meer) functioneren, of is er wellicht een nieuwe voorziening mogelijk. Daarom is het erg belangrijk, dat iedereen de locatie van doodgereden dassen zo nauwkeurig mogelijk doorgeeft aan

Das&Boom, Met die gegevens kunnen we de dassen zo effectief mogelijk beschermen.

Dus, meld doodgereden dassen aan Das&Boom, 024 – 6842294

24 uur per dag, buiten kantooruren via een antwoordapparaat

proeven gaat de plaat eraf en worden de dassen geconfronteerd met het veerooster.

Tijdens de proeven wordt er aantrekkelijk fruit gelegd aan de andere zijde van het veerooster, om de dassen extra aan te moedigen over het rooster te lopen

De proefopstelling bestaat uit een bak van ca 50 cm diep, ca 1,5 m lang en ca 90 cm breed (lengte staven is 90 cm). De staafafstand is variabel en er zijn achtereenvolgens 2 types staven gemonteerd, plat en rond. Gedurende een aantal avonden en nachten zijn de gedragingen van de dassen gefilmd.

Uit de proeven bleek, dat een standaard veerooster voor deze dassen weinig problemen oplevert. Naarmate de staafafstand groter wordt, wordt het lastiger voor de dassen om de overkant te bereiken. Bij de maximale staafafstand, binnen de constructieve randvoorwaarden, blijkt een rooster de dassen urenlang tegen te houden. Uiteindelijk gaan ze er echter wel overheen.

Platte staven (op zijn kant) blijken onaantrekkelijker dan ronde en ook de afstand tussen de staven en de onderliggende constructie speelt een belangrijke rol.

De conclusie van Das&Boom is, dat een aangepast rooster een grotere belemmering vormt voor dassen dan een standaardrooster. Hoewel de dassen bij Das&Boom in de proefopstelling het rooster uiteindelijk passeren, zal zo'n rooster in de praktijk blijvend een lastig te passeren barrière vormen voor dassen. In de praktijk hebben dassen echter altijd een makkelijk alternatief, namelijk een tunnel.

Uit de proeven met de dassen is onder meer ook gebleken dat de dieren geneigd zijn steun te zoeken aan de langs zijden van de voorziening. Dit gedrag kan bij de uiteindelijke versie middels aanpassingen ontmoedigd worden.

De firma Arfan is momenteel bezig met de constructieve aspecten en de eisen die de gebruikers stellen aan zo'n voorziening. Er zijn al een aantal gemeentes die belangstelling hebben getoond.

Bij een veerooster met een standaard staafafstand kost het de dassen weinig moeite de overkant te bereiken

Wanneer de staafafstand maximaal is duurde het 5,5 uur, voordat de eerste das aan de overkant was.

Rundertuberculose blijft dassen bedreigen in de UK en Ierland

Rundertuberculose blijft in Groot Brittannië en Ierland een bedreiging vormen voor de dassenpopulatie. Niet zozeer, dat dassen er zelf ziek van worden, maar de bedreiging schuilt in de diepgewortelde vooroordelen bij boeren. Toen in 1971 in Gloucestershire een besmette das werd gevonden, hadden de boeren eindelijk een verklaring voor het relatief hoge aantal met rundertuberculose besmette runderen.

Een grote groep zoogdieren is ontvankelijk voor de bacterie *Mycobacterium bovis*, zoals in West-Europa koeien, knaagdieren, marters, huiskatten, honden, egels, vossen, edelherten en ook mensen. Ze zijn echter niet allemaal even vatbaar voor de ziekte. Dassen bijvoorbeeld blijken zeer resistent te zijn tegen de ziekte. Ook voor mensen zijn de risico's zeer laag. De keuze van de das als zondebok ligt dan ook bepaald niet voor de hand. In andere landen, waar rundertuberculose heerst, zijn daar dan ook andere

wilde dieren voor uitgekozen.

In Nieuw-Zeeland de Opossum (buideldiertje), in Amerika onder meer het Witstaarthert en in Afrika de Wildebeesten.

Maar omdat dassen toch al een slechte reputatie hadden bij boeren en ze door hun leefwijze een relatief makkelijk doelwit zijn, worden ze sinds de jaren '70 bestreden.

In Ierland alleen al zijn 180.000 dassen gedood, eerst middels wurgstrikken, later door vergassen en het afschieten van gevangen dieren. De populatie is hier meer dan gehalveerd.

In Engeland is eind vorige eeuw besloten tot een grootschalig onderzoek in 30 proefgebieden in Engeland en Wales, waarbij gedurende een periode van 5 jaar meer dan 11000

Dassen zeer resistent tegen rundertuberculose:

Dat heeft een tamelijk bizar experiment in Engeland aangetoond. Er werden 10 besmette dassen opgesloten in een kleine ruimte met een paar gezonde kalveren. Pas na 6 maanden bleken de kalveren lichte reacties te vertonen op de tuberculose test. Zelfs onder deze extreme situatie was de kans op besmetting door dassen laag.

Wanneer een das besmet blijkt met rundertuberculose (post mortum onderzoek), betekent dat niet dat dit dier besmettelijk is geweest voor andere dieren. Alleen in uitzonderlijke omstandigheden worden besmette dassen ziek en kunnen ze de ziekte overbrengen.

Uit onderzoek door de DEFRA in 2002 bleek bovendien dat veel dassen immuun zijn voor de ziekte.

THE IRISH TIMES

Ingezonden brieven, mei 2012

'In Wales heeft de Labourregering gekozen voor het vaccineren van dassen in plaats van uitroeien, in de strijd tegen de verspreiding van rundertuberculose. "Waarom kan dat ook niet in Ierland", vraagt een Ierse zich vertwijfelt af in een ingezonden brief in de Irish Times. Ze schrijft dat ze vroeger boos was dode dassen langs de weg te zien liggen, tegenwoordig echter is ze vooral verontrust over het feit dat ze bijna geen dode dassen meer ziet.

Ze constateert dat er in Ierland iets vreselijk mis is, wanneer er sinds 1980 90.000 dassen gedood zijn, waarbij 90% vrij was van rundertuberculose. De zinloze wreedheid van deze aanpak blijkt nog eens extra uit het feit, dat het doden tijdens de voortplantingstijd onverminderd doorgaat, zodat er talloze achtergebleven jongen dassen een hongerdood sterven. Ze roept dan ook de overheid een voorbeeld te nemen aan de overheid van Wales'.

dassen zijn gedood.

De leider van het onderzoek, Professor Lord John Krebs, toen adviseur van de regering, concludeerde vervolgens na 4 jaar studie dat het ruimen van dassen geen zinvolle bijdrage levert aan het voorkomen van de bestrijding van rundertuberculose, maar het zelfs zou kunnen verergeren. Hij adviseerde ingrijpende controlematregelen rond het vervoeren van vee en effectievere methodes om de ziekte vast te stellen.

Het werd dus steeds duidelijker dat de boeren zelf een grote rol spelen bij de verspreiding van de ziekte.

Het feit dat runderen in Engeland relatief vaak besmet zijn met tuberculose, heeft alles te maken met de bedrijfsvoering aldaar en economische belangen. Met name Engelse boeren hebben een slechte reputatie qua bedrijfsvoering. Dit werd onlangs nog in 2011 bevestigd door een inspectie van de Europese Commissie, die een groot aantal misstanden aan het licht bracht op boerderijen in Engeland.

Vervoer van besmet vee is aantoonbaar een van de belangrijkste oorzaken van de verspreiding van rundertuberculose.

In Nederland en de rest van Europa is al lang geen sprake meer van rundertuberculose. In Nederland was de ziekte door een succesvol eradicatieprogramma al halverwege de vorige eeuw vrijwel verdwenen en in 1994 is Nederland officieel vrij verklaard van rundertuberculose.

Naast onzorgvuldige bedrijfsvoering is het vee, door de huidige manier van huisvesting en omgang met dieren in de intensieve veehouderij, sowieso extra ontvankelijk voor allerlei ziektes.

De dieren moeten continu topprestaties leveren, wat gepaard kan gaan met een verhoogde vatbaarheid voor infecties. Selectie op economisch belangrijke productietekenen heeft geleid tot verlies aan genetische variatie en daarmee aan een toename van ziektegevoeligheid.

Ook het grootschalig preventief gebruik van antibiotica zorgt voor steeds meer resistente bacteriestammen. Bovendien wordt het vee niet preventief gevaccineerd tegen rundertuberculose.

De EU biedt handelsvoordelen aan landen die vrij zijn van besmettelijke ziektes en nog grotere voordelen voor landen die niet vaccineren.

Dit non-vaccinatiebeleid maakt de veestapel echter kwetsbaar voor infecties. Daardoor kan een doorgebroken ziektekiem snel om zich heen grijpen en rest weinig anders dan grootschalige 'ruiming'.

(zie ook : [Naar een veestapel met een meer natuurlijke weerstand](#), Animal Science Group, Lelystad)

Dat neemt niet weg dat de gevolgen voor individuele door rundertuberculose getroffen boeren dramatisch zijn.

Ze leiden een forse financiële schade (die overigens grotendeels door de belastingbetaler wordt betaald) en emotionele schade natuurlijk, wanneer alle runderen op een besmet bedrijf gedood moeten worden. Zo blij deze boeren waren met de nieuwe Conservatieve regering, die de vaccinatieplannen van de Labourregering van tafel had geveegd, zo teleurgesteld waren ze, toen de dreigende ruiming dit jaar in Engeland op het allerlaatste nippertje werd uitgesteld. De met de uitvoering belaste boerenorganisatie NFU had zich onder meer verkeken op het aantal dassen in de te ruimen gebieden, die veels te laag waren ingeschat. De huidige Conservatieve regering van Engeland is echter nog steeds van plan in een proefproject in West-Somerset en West-Gloucestershire in totaal 6000 dassen (70% van de populatie) af te laten schieten door boeren.

Gelukkig is er veel oppositie tegen deze plannen. In Engeland woedt dan ook een verbeterde strijd tussen de voor- en tegenstanders van de zogenaamde Badger-Cull, tussen de boerenlobby enerzijds en vrijwel alle onafhankelijke wetenschappers en de grote meerderheid van de publieke opinie anderzijds. Een paar weken geleden werden deze tegenstanders in de NRC afgeschilderd als 'sentimentele stedelingen, die in een sprookjeswereld leven'. Daarmee ging de NRC voor de tweede keer in de fout (ook al in 2007 in het artikel "[besmettelijk troeteldier](#)"), door een eenzijdig artikel te plaatsen, waarin alleen de visie van de boeren naar voren kwam.

Het overgrote deel van de Engelsen is tegen de ruiming en een petitie van dierenwelzijnactivist (en Queen gitarist) Brian May op de website van de regering leverde in korte tijd 155.000 proteststemmers op. Natuurlijk zijn al deze mensen geen sentimentele dwazen maar gewoon verantwoordelijke inwoners van een beschaafd land, die reageren wanneer hun overheid van plan is een zwaar beschermd inheems zoogdier uit te roeien.

De leider van het genoemde 7 jaar durende onderzoek naar de verspreiding van rundertuberculose, Lord Krebs, nu voorzitter van de Britse Academie voor Wetenschappen, noemt de huidige plannen stompzinnig en kent geen enkele (niet door regering betaalde) wetenschapper, die deskundig is op dit gebied, die het niet met hem eens is. Het [Badger Trust](#), die de belangen behartigt van de Britse dassen, probeert op alle legale manieren om de geplande slachting te voorkomen. Er is inmiddels een nieuwe test en een nieuw vaccin ontwikkeld, die wel onderscheid zou kunnen maken tussen een ziek dier en een ingeënt dier. Deze methode

In oktober 2012 hebben 32 vooraanstaande wetenschappers, waaronder enkele 'werelds meest toonaangevende dierziekte deskundigen, een ingezonden brief gestuurd naar 'The Observer', waarin ze de regering oproepen af te zien van de 'stompzinnige' plannen om dassen te ruimen.

zou wel toegestaan kunnen worden, maar een traject voor Europese goedkeuring is lang en onzeker.

In de tussentijd blijft het Badger Trust de dwaze plannen juridisch en inhoudelijk bestrijden, nemen steeds meer prominente wetenschappers publiekelijk stelling tegen het huidige beleid en groeit het verzet bij de bevolking. De strijd is nog niet gestreden.

Dassen in het nieuws

Nieuwe Oogst.nu
Agrarisch nieuws uit mijn regio

Dassenexplosie in Zuidoost-Friesland

06-12-2012 12:26 uur - Boeren in Zuidoost-Friesland kampen met steeds meer overlast van dassen....

Dassenexplosie in Zuidoost-Friesland

Boeren in Zuidoost-Friesland kampen met steeds meer overlast van dassen.

Het is tijd om in te grijpen, voordat de populatie uit de hand loopt, vindt de LTO Noord-afdeling Heerenveen. 'We willen niet dat het dezelfde kant op gaat dan de ganzen, waar te laat is ingegrepen', zegt voorzitter André Kleistra.

Zuidoost-Friesland is een bekende verblijfplaats van dassen. De dieren worden ook gedoogd en met rust gelaten, maar de boeren hebben de indruk dat de populatie steeds groter wordt. En daarmee ook de schade die de dieren aanrichten.

Melden

'Het is een beschermde diersoort die hier is uitgezet. Prima, maar dan moet je ook voor de gevolgen instaan. Het gaat ons in eerste instantie niet om het geld, maar om het beheersbaar houden van de populatie', stelt Kleistra. 'Daarom vragen we boeren met schade dit te melden bij het Faunafonds, zodat de schade en overlast concreet in beeld komt.'

Dassenpopulatie in Friesland vertoont lichte stijging

Een merkwaardig bericht in de 'Nieuwe Oogst' van LTO Noord vorige week; 'Dassenexplosie in ZO Friesland'.

De laatst ons bekende dassenexplosie vond plaats in de jaren '60 van de vorige eeuw. Bij de aanleg van een ziekenhuis bij Nijmegen werd een dassenburcht opgeblazen, waarna de dassen dood in de bomen hingen. Maar hier wordt blijkbaar iets anders bedoeld; in het artikel wordt de indruk gewekt, dat er sprake zou zijn van een nieuw fenomeen, de das, die moedwillig is uitgezet en nu een bedreiging zou gaan vormen voor de boeren.

Dassen horen thuis in Friesland. Er hebben altijd dassen in Friesland gewoond, totdat ze de jachtdruk en de vervolging niet meer konden trotseren. Onderzoek door Van Wijngaarden in 1960 (Rijks Instituut Natuurbeheer) toont aan dat de dassen in Gaasterland tot 1913 wisten stand te houden en dat er in 1955 voor het laatst een levende das werd waargenomen in Beesterzwaag. De laatste das van Bakkeveen werd in 1958 gedood. Daarmee was de das in Friesland vrijwel uitgestorven. Dankzij herintroducties is de dassenpopulatie inmiddels weer wat overeind gekrabbeld. Net nu er zo nu en dan weer eens een das te zien is in Friesland beweert LTO afdeling Heerenveen dat er sprake zou zijn van een 'dassenexplosie'.

De dassenpopulatie in Friesland heeft er ca 30 jaar over gedaan om zich enigszins te herstellen.

Bij een recente inventarisatie in Friesland (2009) werden 144 bewoonde burchten aangetroffen en was er sprake van een lichte toename ten opzichte van de gegevens van 2005 (*Provincie Fryslân e.a., Inventarisatie dassenburchten in Fryslân 2009, Leeuwarden*).

De populatie is momenteel dus gezond maar kwetsbaar door de afhankelijkheid van kleinschalige agrarische landschappen, de grote mate van isolatie tussen de verschillende populaties, de gevoeligheid voor verstoring door de mens en het verkeer. Veel wegen in Friesland, waar vaak slachtoffers vallen, zijn door de lintbebouwing nauwelijks met rasters en tunnels te beveiligen. Dit jaar zijn er bij Das&Boom al 61 verkeersslachtoffers gemeld uit Friesland.

Volgens het artikel worden dassen in Friesland 'gedoogd'. Maar ook in Friesland gelden gewoon de bepalingen van de Flora & faunawet en zijn deze dassen en hun burchten dus beschermd en is er geen sprake van 'gedogen'.

Het verzoek om dassenschade te melden is prima, maar de meeste boeren melden deze schade al lang bij het Faunafonds. De schade in maïsakkers door de das, die het meest gemeld wordt, ligt tussen de €70,- en €250,- per geval. Deze schade wordt zonder eigen risico vergoed. Volgens de meest recente jaarcijfers heeft het Faunafonds het afgelopen jaar in Nederland €9.040.550,- aan schade door ganzen en €89.700,- aan schade door dassen uitgekeerd. Een vergelijking met de overlast van ganzen en die van dassen getuigt dus van weinig realiteitszin.

Kortom, een overtrokken bericht van LTO Heerenveen.

De das hoort in Friesland, de populatie is gezond doch kwetsbaar en levert nauwelijks schade op.

Bert Hesse
Das&Boom

